

Γεωστρατηγικές αναταράξεις και πολεμικοί κίνδυνοι

γράφει ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ*

Οι ηγέτες των ιμπεριαλιστών, μεγάλων και μεσαίων, συμπεριφέρονται κυνικά όσο αισθάνονται ότι είναι ισχυροί. Και αποκάλυπτα κυνικά και ωμά όταν καταλαβαίνουν ότι δεν είναι καιρός για διπλωματικές αβρότητες και φιλοφρονήσεις, αλλά μια εποχή στην οποία επαναχαράσσονται βίαια τα σύνορα, οι ζώνες επιρροής και κερδοφορίας και οι ισοροπίες ανάμεσά τους. Μια τέτοια ακριβώς εποχή ζούμε σήμερα, μια εποχή στην οποία κρίνεται το «ποιος ποιον», καθώς οι ενδοστικτοί ανταγωνισμοί οξύνονται διαρκώς και σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθιστούν ολοένα πιο δύσκολη την ειρηνική συγκρότηση της νέας τάξης πραγμάτων που έχουν ανάγκη το κεφάλαιο και οι αστικές τάξεις – τόσο στο εσωτερικό τους όσο και απέναντι στους λαούς και τις αντίπαλες τάξεις. Είναι μια εποχή στην οποία αναγκαζόμαστε να θυμηθούμε και να παραδεχτούμε για μια ακόμη φορά πόσο δίκιο είχε ο Μαρξ (όπως και άλλοι πριν από αυτόν, φιλόσοφοι και όχι μόνο) όταν διαπίστωνε ότι η βία αποτελεί αναπόσπαστη συνιστώσα της εξέλιξης των ανθρωπινων κοινωνιών και δομικό γνώρισμα της εσωτερικής της διαλεκτικής – ότι είναι, τελικά, η «μαμμή της ιστορίας». «Με φωτιά και με μαχαίρι πάντα ο κόσμος προχωρεί», όπως είπε και ο φιλεύσπλαχνος Αλλάχ στον άμοιρο και αφελή Κεμάλ όταν παρουσιάστηκε μπροστά του...

Έτσι, για να επιστρέψουμε στα εγκόσμια και τις άκρως επικίνδυνες εξελίξεις που σημειώνονται σήμερα, απ' άκρου εις άκρον του πλανήτη, ο Τραμπ δεν διστάζει να γίνεται τόσο κυνικός ώστε να καταρρίπτει το ταμπού του πυρηνικού πολέμου, να αναφέρεται όλο και πιο συχνά σε σενάρια που έχουν να κάνουν με αυτόν και να κάνει πλάκες με το... μέγεθος του κουμπού του. Ξαναφέροντας έτσι, ως πρόεδρος τους, τις Ηνωμένες Πολιτείες σε ρόλο πρωταγωνιστή των αντιπαραθέσεων, συγκρούσεων και ανακατατάξεων που προκαλούν οι ενδοκαπιταλιστικοί και ενδοϊμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί – οι οποίοι οξύνονται στο βαθμό που η Ουάσινγκτον να αναγορευτεί και πάλι τη Ρωσία και την Κίνα ως βασικούς στρατηγικούς της ανταγωνιστές.

Ο Ερντογάν, επίσης, φτάνει να ονομάζει «Κλάδο Ελαίας» τη στρατιωτική εισβολή σε μια γειτονική του χώρα, τη Συρία (που πραγματοποιείται με το πράσινο φως της Μόσχας και την «ανοχή» του προστατευόμενου της, Άσαντ), ενώ δεν έχει κανένα πρόβλημα να ισχυρίζεται ότι αυτό έχει στόχο την... εδαφική της ακεραιότητα, με το επιχείρημα ότι απειλείται από τους Κούρδους τους οποίους στηρίζουν οι ΗΠΑ.

Η Ρωσία, επίσης, προσάρτησε την Κριμαία παραπέμποντας στο δίκαιο που δήθεν επιβάλλει η ιστορική, εθνική και πολιτιστική συνέπεια και συνέχεια, ενώ η Ιαπωνία εγκαταλείπει το πασιφιστικό σύστημα που της είχε επιβληθεί μετά την

ήττα της στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (η Γερμανία το έχει εγκαταλείψει προ πολλού...), επικαλούμενη την ανάγκη να υπερασπιστεί την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή της.

Ακόμη και στη μικρή και καθημαγμένη από την κρίση Ελλάδα, τμήματα της δήθεν φιλελεύθερης και κοσμοπολίτικης αστικής τάξης έχουν φτάσει κάποιες φορές να συμπεριφέρονται κυνικά, ξεχνώντας τις ιδεολογικές καταβολές τους (ή μήπως αποκαλύπτοντας την ουσία τους;) και παλαιότερες θέσεις τους. «Οι κάτοικοι της μικρής χώρας του άνω βάλτου μάς εκνευρίζουν αφάνταστα για δύο λόγους: Ο πρώτος είναι ότι πράγματι το έχουν παρατραβήξει και ο δεύτερος ότι είναι πολύ μικροί για να σηκώνουν το ανάστημά τους απέναντί μας. Για να το θέσουμε και ανάποδα: Με αυτούς μπορούμε εμείς να σηκώνουμε το δικό μας ανάστημα όσο θέλουμε», έγραφε πρόσφατα ένας από τους πιο γνωστούς εκφραστές αυτών των τμημάτων, αναφερόμενος στο «Μακεδονικό» και ειδικότερα στον ζήτημα της ονομασίας της γειτονικής μας χώρας.

Το πολεμικό κλίμα αποτυπώνεται, βεβαίως, όχι μόνο στις διακρατικές σχέσεις, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών. Εδώ, μάλιστα, αυτή η διαπίστωση δεν αφορά τον πόλεμο που έχει κηρύξει το κεφάλαιο απέναντι στον κόσμο της εργασίας και όλο τον λαό (χωρίς να υποτιμάμε ή να αμφισβητούμε τη στενή αλληλοδιασύνδεση που υπάρχει). Αναφερόμαστε, κυρίως, στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που τείνουν να αποκτήσουν χαρακτήρα μονιμότητας σε μια σειρά χώρες, σε Ανατολή και Δύση (Γαλλία, Τουρκία, ΗΠΑ κ.λπ.). Στους πάσης φύσης τρομονόμους που δίνουν υπερεξουσίες στους κατασταλτικούς μηχανισμούς της αστικής εξουσίας. Στην έξαρση της προπαγάνδας αναφορικά με τα ξένα κέντρα και τους πράκτορες που επιδιώκουν το κακό της πατρίδας και οδηγούν σε κατηγορίες ότι όποιος έχει σχέση μαζί τους είναι προδότης – μια κατηγορία που πρόσφατα εκτοξεύτηκε ακόμη και σε βάρος του γαμπρού του Τραμπ, για την υπόθεση του «ρωσικού δακτύλου». Αλλά και στην έκρηξη του εθνικισμού, που κάνει κόμματα και πολιτικούς

να συναγωνίζονται για το ποιος είναι ο πιο πατριώτης και θαρραλέος απέναντι στους κακούς γείτονες – όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Τουρκίας, με την αντιπολίτευση των κεμαλιστών όχι απλώς να στηρίζει αναφανδόν την εισβολή στη Συρία, αλλά να κατηγορεί τον Ερντογάν για μειοδοσία έναντι της Ελλάδας επειδή διεκδικεί να πάρει λιγότερα νησιά από αυτήν!

Η προετοιμασία για τους πολέμους που έρχονται εξελίσσεται σε όλα τα επίπεδα, συστηματικά. Για παράδειγμα, τη στιγμή που Νότια και Βόρεια Κορέα ανακοίνωναν ότι θα παρελάσουν κάτω από μία σημαία στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες που διοργανώνει η Σεούλ, ενώ δήλωναν αποφασισμένες να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις για να εκτονωθεί η ένταση, ο αρχηγός των Αμερικανών πεζοναυτών στον Ειρηνικό δήλωνε ότι οι δυνάμεις των οποίων ηγείται προετοιμάζονται πλέον για πόλεμο – αφήνοντας παράλληλα να «διαρρυσούν» στα ΜΜΕ σενάρια ασκήσεων που αφορούν εισβολή στο έδαφος της Βόρειας Κορέας. Ακόμη και «λάθη» επιστρατεύονται με σκοπό να εθιστεί ο κόσμος στις συγκεκριμένες ειδήσεις και τη νέα πραγματικότητα που μοιάζει να διαμορφώνεται, αλλά και για να ελεγχθούν οι αντιδράσεις του. Σε αυτό το πλαίσιο, στις αρχές Ιανουαρίου, οι κάτοικοι της αμερικανικής Χαβάης και της Ιαπωνίας έζησαν στιγμές τρόμου όταν οι αρχές των χωρών τους, μέσω των εθνικών δικτύων ραδιοτηλεόρασης και κινητής τηλεφωνίας, τους προειδοποίησαν ότι η Βόρεια Κορέα έχει εκτοξεύσει βαλλιστικό πύραυλο εναντίον τους, που ενδεχομένως να έφερε και πυρηνική κεφαλή. «Καλυφθείτε, δεν πρόκειται για άσκηση», έγραφε το σχετικό μήνυμα που έλαβαν στα κινητά τους – και όλοι μπορούν να φανταστούν τι ακολούθησε.

Σε αυτό το καταθλιπτικό και ολόένα πιο φανατισμένο σκηνικό, όπου οι εξελίξεις συχνά αποκοτούν καταγιστικό ρυθμό και η «κοινή γνώμη» βρίσκεται προ εκβιασμών και τετελεσμένων, δεχόμενη πυκνά πυρά προπαγάνδας, οι πάντες και τα πάντα δοκιμάζονται. Συμπεριλαμβανομένων των «παλιών» ιδεών και των συλλογικών-κομμουνιστικών φορέων τους, που αναγκάζονται

να πετάξουν το όποιο πέπλο αρετής και αθωότητας τούς έχει απομείνει για να αφήσουν να φανεί η πραγματική τους όψη. Η στιγμή που οι πάντες θα βρεθούν μπροστά σε διλήμματα ανάλογα εκείνων που αντιμετώπισαν οι σοσιαλδημοκράτες της Δεύτερης Διεθνούς, όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι με το διπλό σοκ του πολέμου και της κοινωνικής τραγωδίας, δεν είναι μακριά.

Από τη διαπίστωση αυτή δεν εξαιρείται ούτε η παραδοσιακή ριζοσπαστική, αντικαπιταλιστική, ακόμη και κομμουνιστικής αναφοράς Αριστερά, καθώς ο κλωνισμός που προκαλεί στις κοινωνίες η νέα «εποχή του πολέμου» είναι συντριπτικός. Αυτό δεν είναι, βεβαίως, καινοφανές. Όπως η νατοϊκή εισβολή που σφράγισε τον εμφύλιο και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας έφερε στην επιφάνεια το αποκρουστικό πρόσωπο διάφορων δήθεν αριστερών στη Γαλλία, την Ιταλία και την υπόλοιπη Ευρώπη, όπως η εισβολή του Μπους στο Ιράκ και η προσπάθεια βίαιης επιβολής της Pax Americana ξεχώρισε σε μεγάλο βαθμό την ήρα από το στάρι στον αραβικό κόσμο, έτσι και οι σημερινές εξελίξεις μάς φέρνουν αντιμέτωπους με τις διάφορες εκφάνσεις του αριστερού εθνικισμού. Αυτού ο οποίος, στο όνομα της μη περιφρόνησης του ρόλου που διαδραματίζει το «εθνικό» στη συλλογική κοινωνική συνείδηση, έτσι ώστε –όπως λένε οι εκπρόσωποι αυτών των τάσεων– να μη χαθεί η επαφή και να μορφοίσει σε δοθεί η μάχη εντός της τάξης, τελικά και στην πράξη οδηγεί στην πλήρη υποταγή στις επιδιώξεις και τα σχέδια του κεφαλαίου και της αστικής τάξης της κάθε χώρας.

Ανάλογα προβλήματα αντιμετωπίζουν, προφανώς, όσοι είχαν σπεύσει να κάνουν λόγο για την παγκόσμια αυτοκρατορία, η οποία θα «καταργούσε» τις εθνικές διενέξεις και κατά συνέπεια τους πολέμους, μιας και αυτοί θα απειλούσαν τα συμφέροντα και την επιβίωση των πολυεθνικών-πολυκλαδικών μονοπωλίων – τα οποία, γι' αυτόν το λόγο και επειδή έχουν τη δυνατότητα να ανεβάζουν και να κατεβάζουν κυβερνήσεις και να καθορίζουν την πολιτική τους, δεν θα άφηναν να συμβεί κάτι τέτοιο. Ας αναλογιστούν και

ας αναλογιστούμε, όμως: Έχει ή δεν έχει πατρίδα το κεφάλαιο; Έχει ή δεν έχει συμφέρον να ηγεμονεύσει η «δική του» χώρα έναντι εκείνων των ανταγωνιστών του – και φυσικά, να βγει νικήτρια σε περιπτώσεις πολεμικές συρράξεις; Κατ' επέκταση δε, το κράτος της είναι υποχρεωμένο να διαθέτει την κυβερνήσή του και στην ακραία περίπτωση τον στρατό του για να υπηρετήσει τα συμφέροντα του κεφαλαίου;

Ιδού ένα παράδειγμα, που ακουμπά ευθέως στη σχέση Ηνωμένων Πολιτειών και Κίνας, πηγή της μεγαλύτερης ανησυχίας για έναν νέο παγκόσμιο πόλεμο ή ακόμη και πυρηνικό ολοκαύτωμα. Η αμερικανική Apple, με μετόχους από όλο τον κόσμο, είναι ο όμιλος με τη μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση παγκοσμίως, η οποία αγγίζει το ένα τρισ. δολάρια. Η καπιταλιστική διεθνοποίηση είναι όρος εκ των ων ουκ άνευ για την περαιτέρω ανάπτυξη της κερδοφορίας της και, τελικά, την επιβίωσή της. Στο δρόμο της όμως συναντά δύο μεγάλους ανταγωνιστές: την Samsung, με έδρα τη φίλη και σύμμαχη των Αμερικανών Νότια Κορέα, αλλά και την Huawei της αντιπάλου Κίνας, η οποία αφενός θέλει να διασφαλίσει την κυριαρχία της στην εθνική ενδοχώρα και αφετέρου επιχειρεί να αποσπάσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας αγοράς. Πρόκειται για έναν αμείλικτο επιχειρηματικό πόλεμο, τις ανάγκες και απαιτήσεις του οποίου τα εθνικά κράτη και οι κυβερνήσεις τους είναι υποχρεωμένα να υπηρετήσουν, με μέτρα και αντίμετρα, με απειλές και ζώνες επιρροής, αμφισβητώντας εχθρικά καθεστώτα και προσπαθώντας να τα αντικαταστήσουν με φίλια. Από την πλευρά τους, οι εταιρείες είναι αναγκασμένες να ανταποδώσουν και να ενισχύσουν τις εθνικές κυβερνήσεις – όπως ακριβώς έκανε η Apple, ανταποκρινόμενη στο κάλεσμα του Τραμπ και αναλαμβάνοντας τη δέσμευση ότι θα επαναπατρίσει 38 δισ. δολάρια στις ΗΠΑ.

Να ένα δεύτερο παράδειγμα που έχει να κάνει με παραδοσιακούς εχθρούς και ανταγωνιστές στην περίπτωση της Μέσης Ανατολής – από τη μία, τη Σαουδική Αραβία και, από την άλλη, το Ιράν και τη

Ρωσία. Στην πρώτη, το νέο αφεντικό του Οίκου των Σαούντ ετοιμάζεται να εισάγει στο χρηματιστήριο ένα μικρό τμήμα της πετρελαϊκής Saudi Aramco (για πρώτη φορά μετά την εθνικοποίηση του φυσικού πλούτου της χώρας), από τις πωλήσεις και την κερδοφορία της οποίας εξαρτάται η επιβίωση του καθεστώτος. Για να πετύχουν τους καλύτερους όρους και τα πιο συμφέροντα deals, οι Σαουδάραβες είναι υποχρεωμένοι να διασφαλίσουν την ηγεμονία τους στη συγκεκριμένη αγορά και να διευρύνουν, εάν είναι δυνατόν, το μερίδιό τους σε Ασία και Ευρώπη. Απέναντί τους βρίσκουν όμως τους Ιρανούς, οι οποίοι ελπίζουν ότι, μέσω της συμφωνίας για το πυρηνικό τους πρόγραμμα και την άρση του εμπάργκο, θα ανακάμψουν πουλώντας το δικό τους πετρέλαιο. Βρίσκουν όμως και τους Ρώσους, για τους οποίους η Gazprom και η Rosneft είναι οι «κότρες που κάνουν τα χρυσά αυγά» και στηρίζουν την αυτοκρατορία που χτίζει ο Πούτιν και η αστική τάξη που έχει επενδύσει πάνω του. Υπό αυτό το πρίσμα, δεν είναι τυχαίο ότι εδώ και χρόνια, Σαουδάραβες και Ιρανοί πολεμούν δι' αντιπροσώπων στη Συρία και άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής, ούτε ότι το Ριάντ πιέζει ασφυκτικά τον Τραμπ να ακυρώσει τη συμφωνία, ούτε ότι απειλείται νέος γύρος πολεμικών αντιπαραθέσεων στην περιοχή.

Ανάλογα παραδείγματα θα μπορούσαμε να επικαλεστούμε από άλλους

κλάδους της σύγχρονης καπιταλιστικής οικονομίας, για να αποδείξουμε την ευθεία σχέση και εμπλοκή του εθνικού με τον επιχειρηματικό ανταγωνισμό: Την πολεμική βιομηχανία, τις αυτοκινητοβιομηχανίες, τη διαστημική βιομηχανία, την πληροφορική και το διαδίκτυο, τη γενετική και την τεχνητή νοημοσύνη, τη φαρμακοβιομηχανία. Οι συγκρούσεις σε όλα αυτά τα επίπεδα είναι σκληρές και αδυσώπτες και κλιμακώνονται όσο αποδεικνύεται ότι η πίτα δεν φτάνει για όλους, όσο η κερδοφορία δεν μπορεί να αναταθεί για όλους, όσο καθίσταται σαφές ότι κάποιοι πρέπει να «πεθάνουν» για να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν οι ανταγωνιστές τους. Αναγκαστικά, μιας και δεν διαφαίνεται ρεαλιστικός τρόπος και δρόμος αντιστροφής αυτής της τάσης, η σύγκρουση κάποια στιγμή θα φτάσει στο κρίσιμο σημείο της, όταν δεν θα αρκούν πια οι μίζες, οι πολιτικοί εκβιασμοί, η κατασκοπία, οι συγκρούσεις δι' αντιπροσώπων και οι επιμέρους πόλεμοι. Και τότε, τον λόγο θα πάρουν τα όπλα – έστω κι αν οι ισχυροί θα κάνουν το παν ώστε να μην είναι τα πυρηνικά.

Τα όσα συμβαίνουν αυτή την περίοδο στη Μέση Ανατολή, τον Ειρηνικό, τα Βαλκάνια, τη Βαλτική, την Αφρική και αλλού είναι πρελούδιο των μεγάλων συγκρούσεων που έρχονται – αν δεν έχουν ήδη ξεκινήσει. Όπως και η προετοιμασία των λαών. **T**